

การออกแบบเอกลักษณ์อาคารที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ
อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
Designing Identity Organization Office Administrative Tambol Nong-Prue Building,
Amphur Bang-Plee, Samut Prakan Province

พิสิฐ พินิจจันทร์

อาจารย์ประจำสาขาวิชาสถาปัตยกรรมและการวางแผน
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

บทคัดย่อ

หากเปรียบเทียบการออกแบบสถาปัตยกรรมเสมือนกับการทดลองทางวิทยาศาสตร์ การออกแบบอาคารที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการในครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์หรือตั้งสมมุติฐานในการออกแบบคืออาคารสำนักงานอันเป็นที่ตั้งของส่วนราชการซึ่งทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนความก้าวหน้าของชุมชนนั้น จะต้องมีการใช้งานอาคารที่ประชาชนเข้าถึงง่าย การเชื่อมต่อระหว่างหน่วยงานภายในที่ไม่ซับซ้อน ที่ว่างภายในและภายนอกอาคารมีความกลมกลืนกับคนในชุมชนผู้ใช้อาคาร ลักษณะภายนอกของอาคารสัมพันธ์กับบริบทอาคารบ้านเรือนในชุมชนและที่สำคัญต้องสะท้อนถึงลักษณะสถาปัตยกรรมไทย ผลการทดลองออกแบบคือได้อาคารสามชั้นมีชั้นจอดรถใต้ดินเป็นอาคารเดี่ยวมีลิฟท์โดยสารและทางลาด เพื่อประหยัดเนื้อที่อาคารในที่ตั้งโครงการสำหรับสร้างอาคารประกอบอื่นๆ ลักษณะอาคารเป็นแบบไทยประยุกต์ร่วมกับลักษณะอาคารสากลโดยใช้วัสดุร่วมสมัยได้แก่ คอนกรีตขัดมัน กระเบื้องวงกบและบานกรอบไวน์ล กระเบื้องผนังภายนอกบางส่วนเป็นกระเบื้องเซรามิค หลังคาเป็นแบบทรงไทยมุงด้วยกระเบื้องว่าว ตับบนสุดเป็นหลังคาโค้งมีกันสาดและค้ำยันรอบอาคาร เพื่อให้อาคารมีความโดดเด่นเมื่อมองจากสนามบินสุวรรณภูมิและเส้นทางสัญจรโดยรอบ จะเห็นได้ว่าผลการทดลองนั้นมีหลายประการที่เปลี่ยนไปจากสมมุติฐานหรือวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น อันเนื่องมาจากการรับฟังความคิดเห็นร่วมจากคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ ถือเป็นการแสวงหาข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้วิจัยหรือผู้ออกแบบและคณะผู้บริหารหรือผู้ใช้งานอาคาร สุดท้ายเมื่อผลการวิจัยออกมาเป็นเช่นใดนั้นผู้วิจัยถือเป็นประสบการณ์การออกแบบที่สำคัญและสามารถนำไปปรับใช้กับผลงานการออกแบบสถาปัตยกรรมในอนาคต

คำสำคัญ: อาคารที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลหนองปรือ สมุทรปราการ สถาปัตยกรรมไทยประยุกต์

Abstract

If compare with designing architecture like with scientific experiment. Designing organization office administrative Tambol nong-prue building. Amphur Bang-Plee. Samut Prakan Province in this time. The researcher have the objective or stands the hypothesis in designing that office location building of government service part which perform in the driving moves the progress of that community. Must have building usability that people appreciates easy. Linking up between an institute within at is simple. The interior space and building outside have the harmony and a person in user building community. The appearance of a building is related to with confiscate houses in the community. And important must reflect arrive at Thai architecture experiment character. Designs to are get three building has carpark underground be single building has to lift and a ramp for economize building area at stand the project for a building assembles other. Building character

is like Thai applied cooperate building universal character by use contemporary inventory for example thezed concrete polishes, sheet window frame glass and the frame as vinyl or Unplasticized Polyvinyl Chloride. Wall outside some part tile is ceramic tile , a roof crowd shape with kite tile. The last topliver uppermost is curve roof has the awning and support to withstand round a building. For a building has the outstanding when stare from Suwannapoom airport and the route travel around. Can see that experiment has many the points that s change to from the hypothesis or the purpose of the above. As the result of listenning to opinion shares from the management team of organization office administrate Tumbol nong-prue. Be agreement seeking accompanies with between the researcher or the designer and the management team or building user. The last how is the research result comes out. The researcher regards designing important experience and can induce apply with designing architecture works in the future.

Keyword: Organization Office Administrate Tumbol Nong-Prue Building Tumbol Nong-Prue Amphur Bang-Plee. Samut Prakan Province Thai Applied Architecture

1. บทนำ

จากการที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีความประสงค์ที่จะทำการก่อสร้างอาคารที่ทำการฯ แห่งใหม่ขึ้น เนื่องจากอาคารสำนักงานที่ใช้งานอยู่ในปัจจุบันมีพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการให้บริการประชาชนในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ ได้ใช้อาคารศูนย์พัฒนาปรับปรุงและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นสถานที่ในการปฏิบัติงานตั้งแต่ปีงบประมาณ 2543 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กชั้นเดียวพื้นที่ใช้สอยประมาณ 210 ตารางเมตร ไม่สามารถรองรับการให้บริการประชาชนได้เต็มที่ จึงมีความจำเป็นต้องก่อสร้างอาคารที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือหลังใหม่ เพื่อใช้เป็นสถานที่ให้บริการประชาชนที่มาติดต่อราชการในด้านต่างๆ รวมถึงที่ดินที่จะใช้ทำการก่อสร้างอาคารที่ทำการแห่งใหม่นั้นอยู่ติดกับสนามบินสุวรรณภูมิ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือจึงมีแนวความคิดให้อาคารหลังใหม่มีลักษณะเป็นแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ มีความทันสมัย และประหยัดการใช้พลังงาน เพื่อสะท้อนถึงเอกลักษณ์ของชาติสำหรับผู้พบเห็น อีกทั้งในอนาคตที่ตั้งอาคารที่ทำการแห่งใหม่นี้จะทำหน้าที่เป็นจุดศูนย์รวมจิตใจของคนในพื้นที่

รูปที่ 1 ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ในปัจจุบัน

รูปที่ 2 ปัญหาพื้นที่ทำงานภายในอาคารไม่เพียงพอ จึงต้องเพิ่มพื้นที่ด้วยตู้คอนเทนเนอร์

ดังนั้นสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังซึ่งถือว่าเป็นสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงและพร้อมไปด้วยบุคลากรในการออกแบบสถาปัตยกรรมโดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นหัวหน้าโครงการออกแบบอาคารที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ เพื่อที่จะดำเนินการออกแบบอาคารที่ทำการฯ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือได้ตั้งไว้

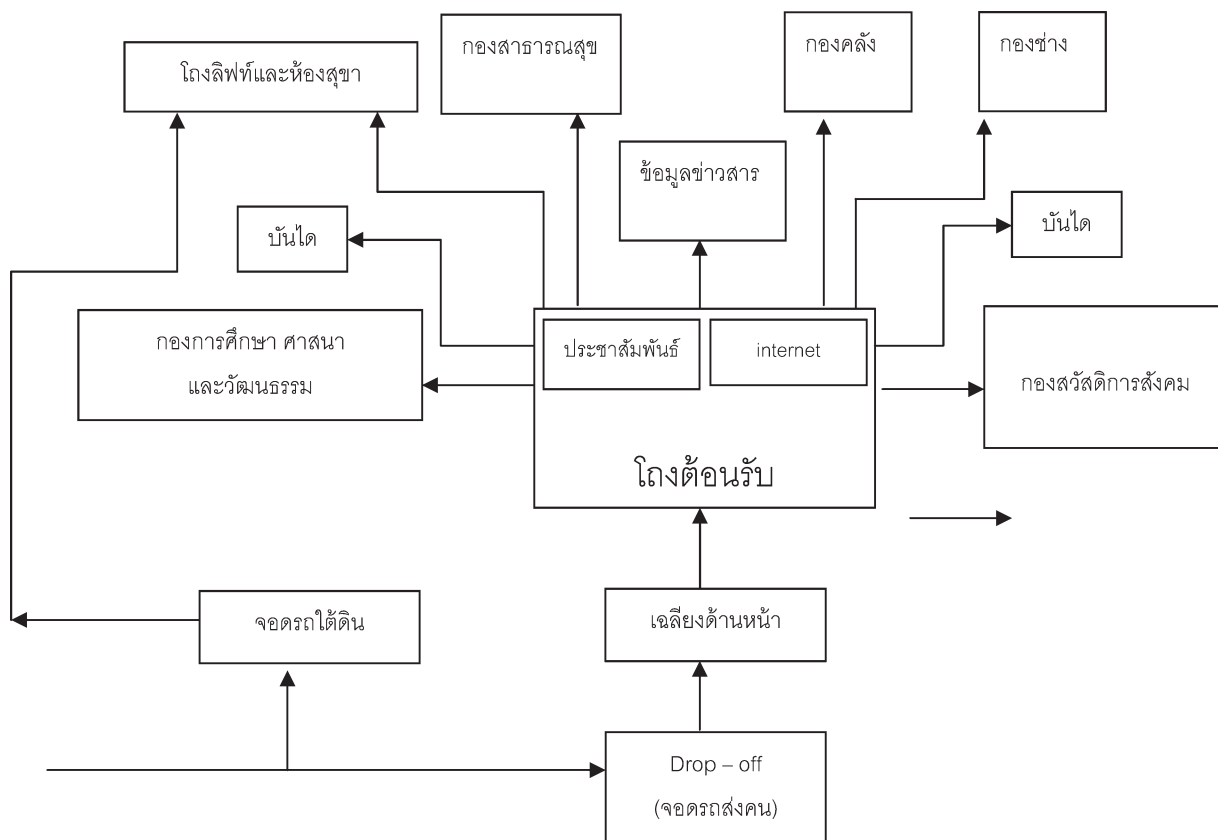
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อทำการออกแบบผังบริเวณในการวางตำแหน่งอาคารที่เหมาะสม และคำนึงถึงการขยายตัวของอาคารที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
- 2.2 เพื่อทำการออกแบบอาคารที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือให้มีเนื้อที่ใช้สอยที่เพียงพอต่อผู้ใช้โครงการในปัจจุบันและมีพื้นที่รองรับกับการเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ในอนาคต
- 2.3 เพื่อทำการออกแบบอาคารให้มีการใช้สอยพื้นที่ภายในมีความสอดคล้องกันกับพฤติกรรมของผู้ใช้โครงการ
- 2.4 เพื่อทำการออกแบบอาคารที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมสมัยใหม่กับสถาปัตยกรรมไทย เนื่องจากตำแหน่งที่ตั้งโครงการนั้นเป็นที่สังเกตได้ชัดเจนสำหรับผู้โดยสารที่เดินทางโดยเครื่องบินและถนนเส้นสุวรรณภูมิ-บางนา ทรายดำ
- 2.5 เพื่อทำการออกแบบอาคารให้เป็นอาคารประหยัดพลังงาน รวมถึงใช้วัสดุก่อสร้างและวัสดุประดับตกแต่งสถาปัตยกรรมในการลดเสียงรบกวน เนื่องจากอาคารตั้งอยู่ใกล้เคียงกับสนามบินสุวรรณภูมิ

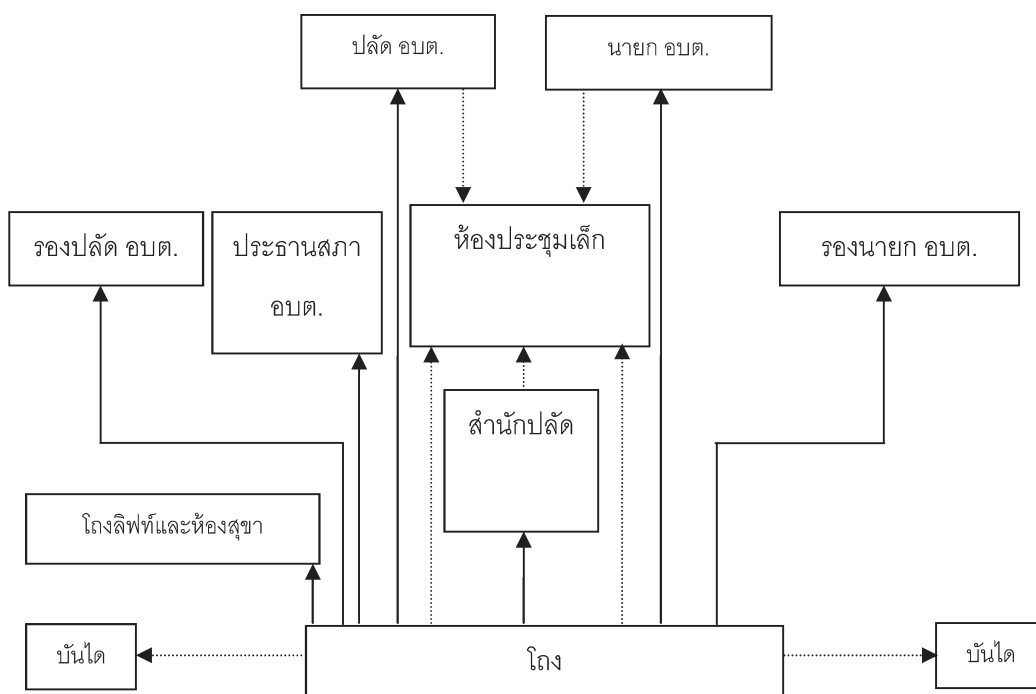
3. ขอบเขตและขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

- 3.1 ประชุมร่วมกับผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือเพื่อหาข้อสรุปเบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ทำงานอยู่ในสำนักงานรวมถึงแนวโน้มของจำนวนเจ้าหน้าที่ที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต และจำนวนประชาชนในพื้นที่ที่เข้ามาติดต่อราชการในแต่ละวันในปริมาณน้อยที่สุดถึงปริมาณมากที่สุดเพื่อกำหนดองค์ประกอบของอาคาร (Function) และพื้นที่ใช้สอยทั้งหมดของอาคาร (Area Requirement)
- 3.2 ศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้งานอาคารของเจ้าหน้าที่ทุกระดับ รวมถึงพฤติกรรมของประชาชนในชุมชนที่มาติดต่อราชการ เพื่อนำไปการออกแบบสถาปัตยกรรมอันมีความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของอาคารที่เหมาะสมที่สุด

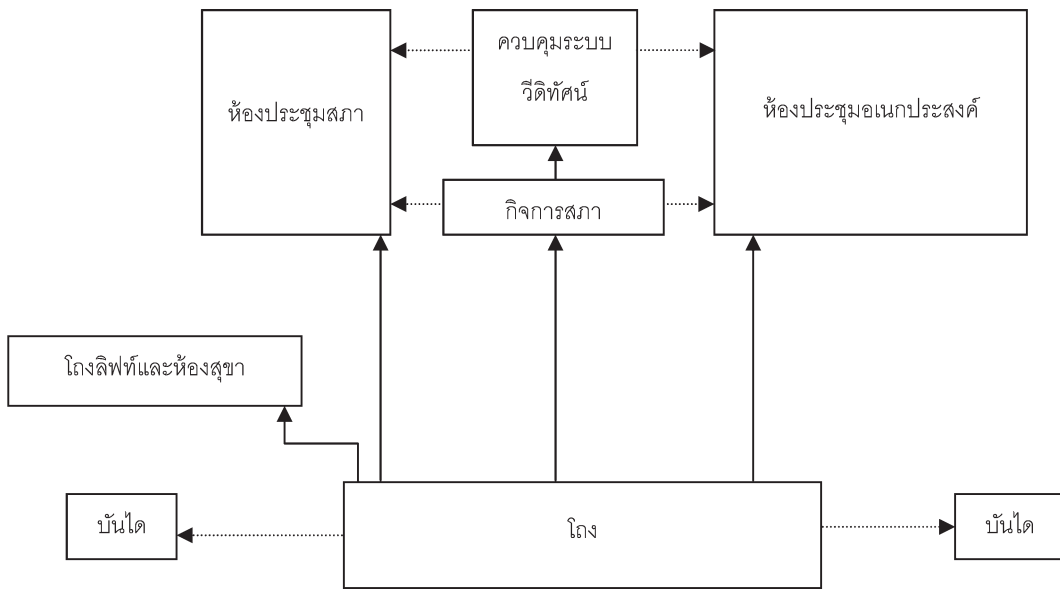
3.2.1 ไตอะแกรมการใช้งานอาคารชั้นที่ 1

3.2.2 ๒. โครงการการใช้งานอาคารชั้นที่ 2

3.2.3 ไตอะแกรมการใช้งานอาคารชั้นที่ 3

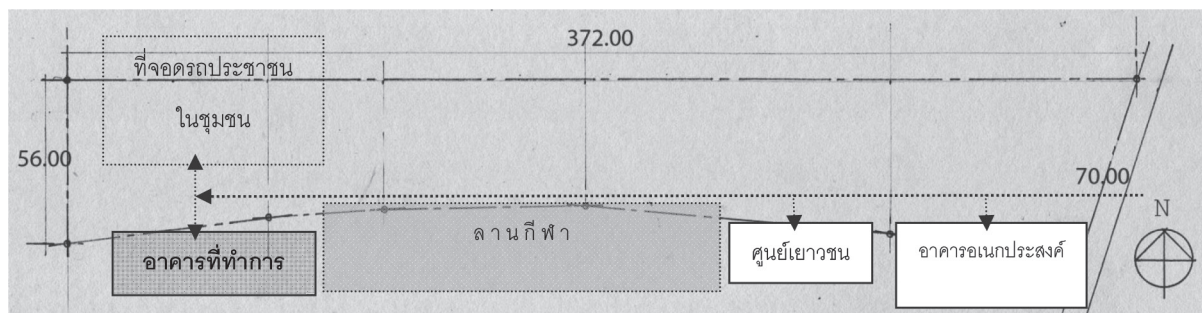

3.3 สำรวจที่ดินบริเวณที่จะทำการก่อสร้างอาคารสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือแห่งใหม่ เพื่อจัดทำ การออกแบบวางผังบริเวณรวม (Lay-out) ในการกำหนดตำแหน่งที่ตั้งอันเหมาะสมของอาคารที่ทำการแห่งใหม่และการ วางผังบริเวณเชิงขยายสำหรับโครงการที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

รูปที่ 3-4 แผนที่ตั้งของตำบลหนองปรือและเส้นทางการเข้าถึงที่ดินจากถนน ลาดกระบัง-บางนา

3.4 นำเสนอแนวความคิดในการวางผังบริเวณ (Lay-out Concept) ของอาคารที่ทำการแห่งใหม่ ผังพื้นแสดงรายละเอียดขององค์ประกอบอาคารในทุกๆ ชั้น (Planning) โดยมีการวิเคราะห์จากอาคารตัวอย่างประเภทเดียวกัน (Case Study) เพื่อนำมาปรับใช้ และองค์ประกอบต่างๆ ภายในอาคารมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้ใช้อาคารตามที่ได้วิเคราะห์ รวมถึงมีความสัมพันธ์กับสภาพภูมิอากาศของที่ตั้งโครงการ

รูปที่ 5 แสดงการแบ่งพื้นที่ใช้สอยในโครงการ

รูปที่ 6-7 ตัวอย่างอาคาร อบต. พงศคราม จ. นครราชสีมา

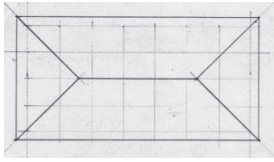
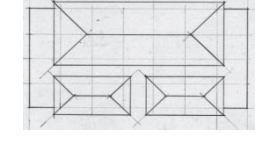
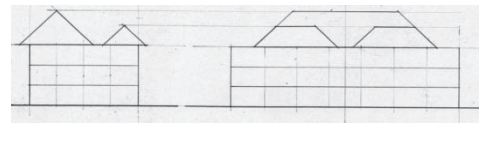
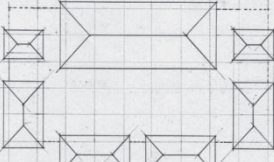
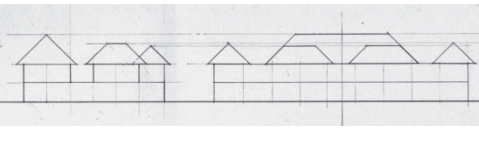
อบต.ไร่อ้อย จ.อุตรดิตถ์

รูปที่ 8-9 รูปแบบอาคารในลักษณะสากลและแบบไทยสากล

3.5 นำเสนอแนวความคิดในการออกแบบลักษณะภายนอกของอาคารที่ทำการฯ (Architectural Concept) อันเป็นลักษณะสถาปัตยกรรมแบบไทยประยุกต์ ซึ่งนำเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมไทยในอดีตมาผสมผสานกับลักษณะสถาปัตยกรรมเทคโนโลยีการก่อสร้าง วัสดุก่อสร้างและการตกแต่งสถาปัตยกรรมแบบร่วมสมัย (Thai Contemporary) โดยผู้ออกแบบได้นำเสนอข้อดีข้อเสียของลักษณะรูปทรงอาคารที่จะสามารถเกิดขึ้นได้ให้คณะผู้บริหาร อบต. หนองปรือร่วมกันพิจารณา

ตารางที่ 1 แสดงลักษณะรูปทรงอาคารที่สามารถเกิดขึ้นได้และแสดงข้อดีข้อเสีย

1 		ข้อดี - ก่อสร้างง่าย ประหยัดค่า ก่อสร้าง หลังคาไม่มีรอยต่อ ไม่รั่ว - อาคารมีความโดดเด่น ข้อเสีย อาคารดูทึบตันและมีขนาดใหญ่โต
2 		ข้อดี - อาคารเบาแลงมีความสวยงาม และซับซ้อนขึ้น - อาคารมีความโดดเด่น ข้อเสีย - ต้องออกแบบควบคุมงาน ก่อสร้างอย่างประณีต
3 		ข้อดี - อาคารขนาดเล็กและกลมกลืน กับอาคารรอบข้าง ข้อเสีย - มีพื้นที่เปียกฝนมากทำให้ การใช้งานไม่ราบรื่น

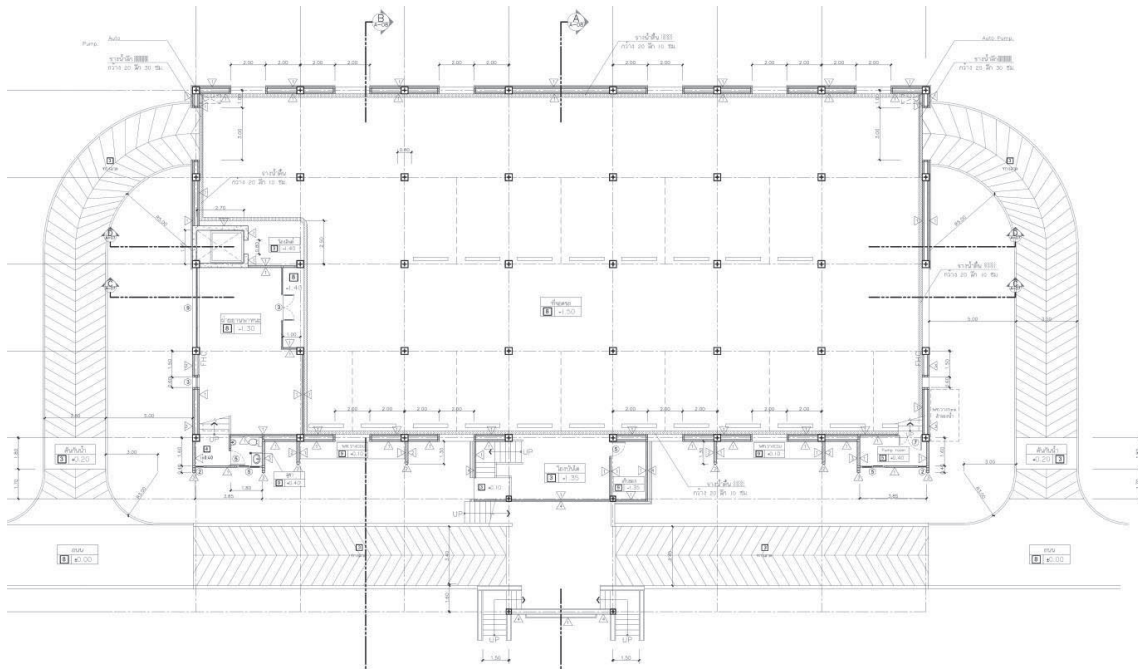
เมื่อผู้ออกแบบได้นำเสนอแบบร่างทางเลือกของอาคารที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ ทั้งสามลักษณะอาคารให้กับผู้บริหารพิจารณาจากข้อดีข้อเสียทั้งหมดที่กล่าวมา รวมถึงปัจจัยในเรื่องของที่ตั้งโครงการอันตั้งอยู่ระหว่างชุมชนพื้นที่เกษตรกรรมมีเพียงแต่อาคารที่มีขนาดเล็ก ควบคู่กันกับสนามบาสบาสเกตบอล ซึ่งภายในสนามบาสนั้นก็มีแต่อาคารที่มีลักษณะสมัยใหม่และมีขนาดใหญ่ จึงถือว่าบริบทของที่ตั้งโครงการนี้มีความพิเศษ เป็นผลให้การตัดสินใจในการเลือกแบบร่างทางเลือกของคณะผู้บริหาร อบต. นั้นเป็นไปอย่างยากลำบาก แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดอันเป็นข้อสรุปให้คณะผู้บริหารเลือกแบบร่าง**ทางเลือกที่ 1** อาคารเดี่ยวและแยกย่อยหลังคาคลุม คือคำนึงถึงมุมมองของผู้โดยสารที่เดินทางโดยเครื่องบินในสนามบาสบาสเกตบอลเมื่อมองมายังโครงการ รวมถึงสร้างความโดดเด่นสวยงามให้กับตัวอาคารเพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจและความภาคภูมิใจของคนในชุมชน อาคารจึงจำเป็นต้องแสดงความเป็นสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ผสมผสานกับส่วนหลังคาอาคารเป็นลักษณะสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์

3.6 นำเสนอแนวความคิดทางวิศวกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาคาร (Engineering) ได้แก่ ระบบโครงสร้าง (Structure) ที่เหมาะสมที่สุดที่จะนำมาใช้ งานระบบไฟฟ้าแสงสว่างและไฟฟ้ากำลังภายในอาคาร (Lighting and Power Electrical) ระบบสื่อสารและระบบขนส่งในอาคาร (Telecom and Transport) อุปกรณ์งานระบบต่างๆ ที่ช่วยให้อาคารประหยัดพลังงาน (Energy Save System) ระบบสุขาภิบาล (Sanitary)

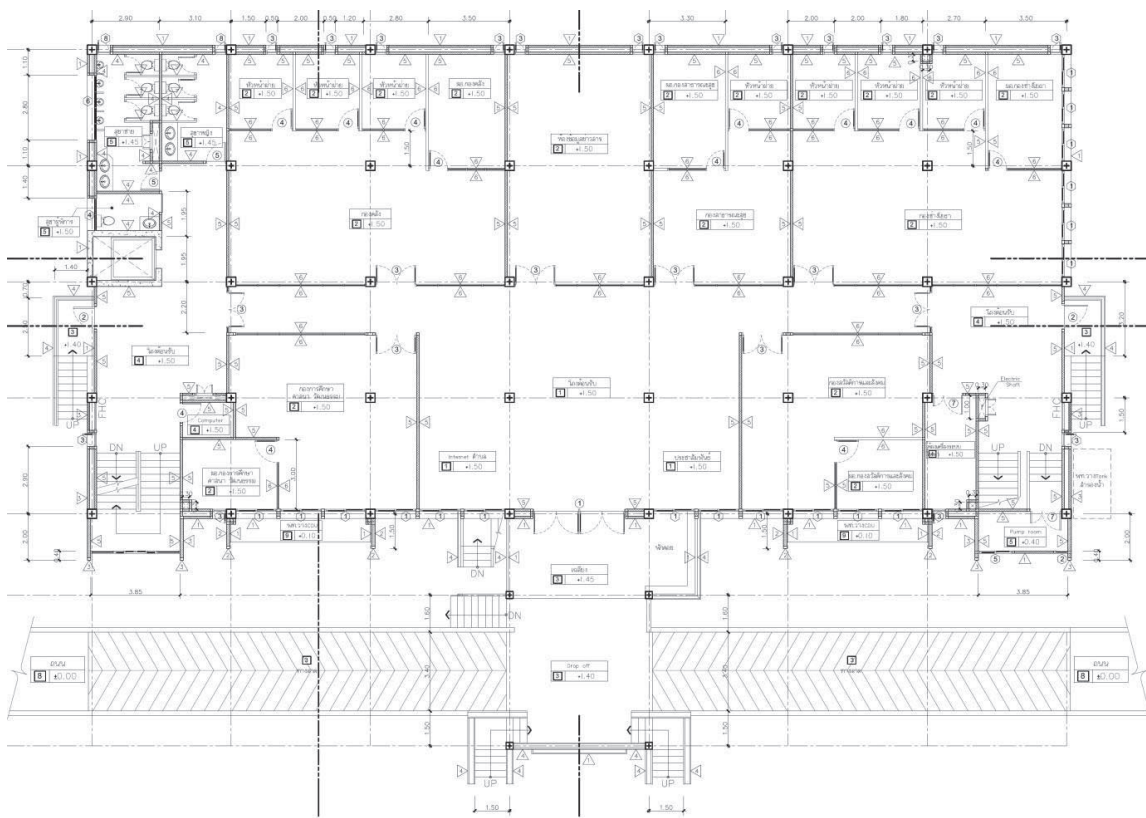
3.7 สรุปแนวความคิดทั้งหมดในเรื่องสถาปัตยกรรมและวิศวกรรม เพื่อนำไปสู่การเขียนแบบก่อสร้าง (Working Drawing) และจัดทำรูปเล่ม

3.8 จัดส่งแบบก่อสร้างอาคารที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ แผนการและระยะเวลาดำเนินการก่อสร้าง ราคาประมาณการก่อสร้างอาคาร

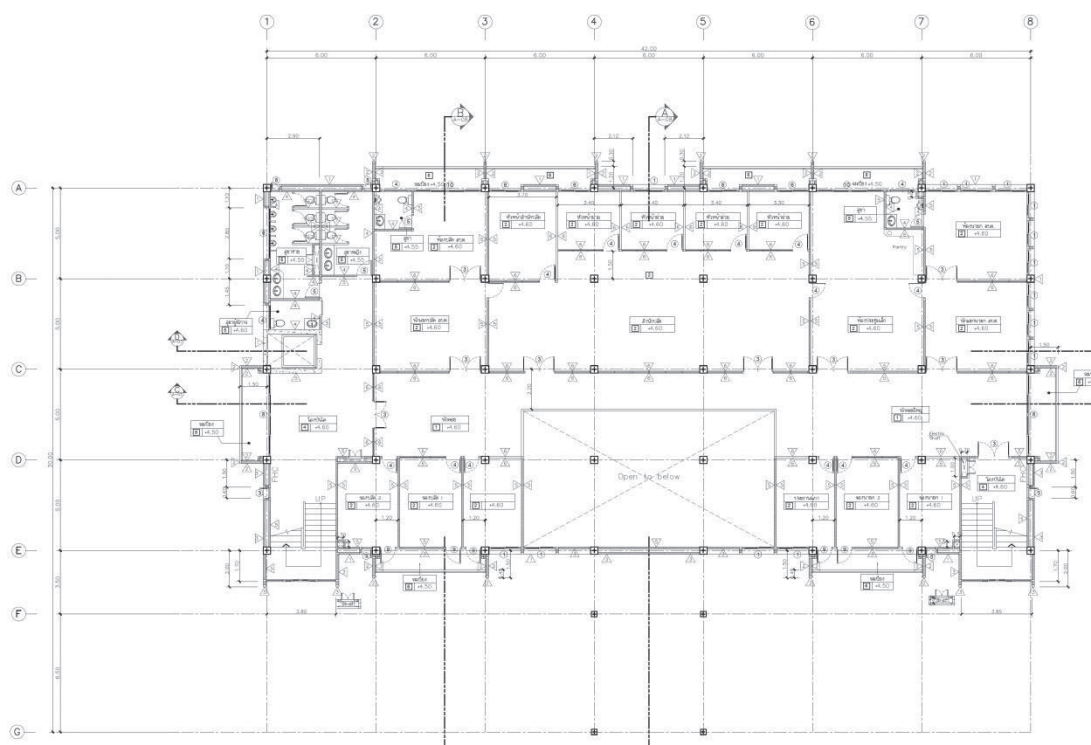
4. ผลการวิจัย

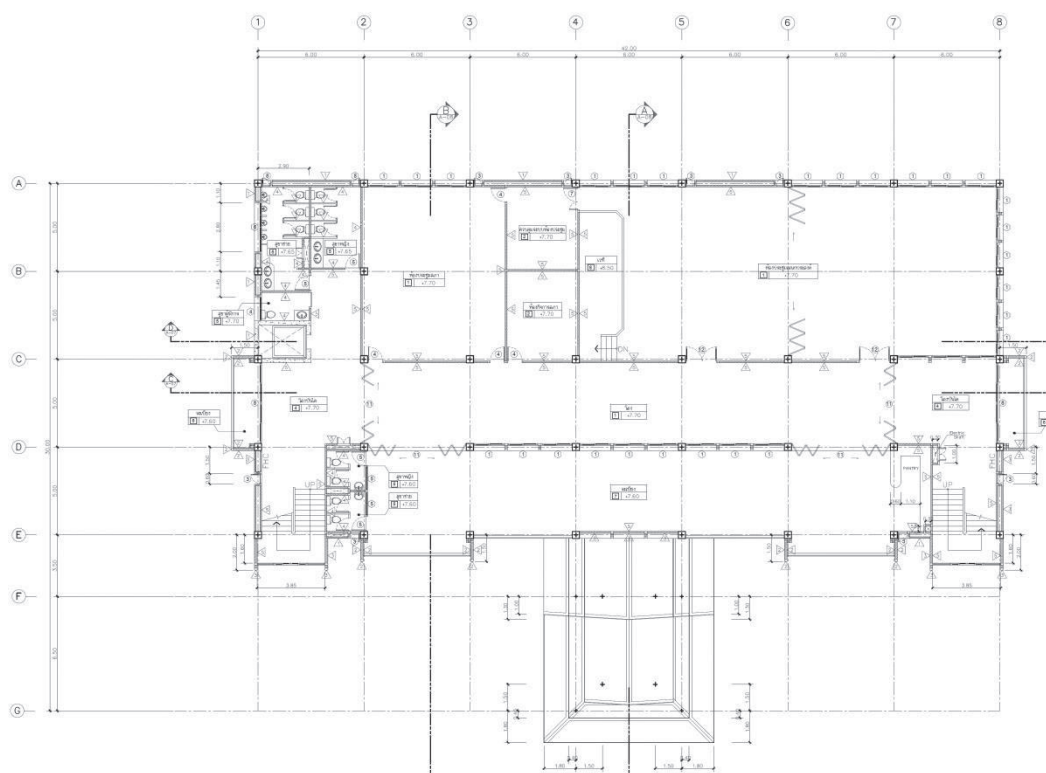
รูปที่ 10 แบบผังพื้นชั้นใต้ดิน

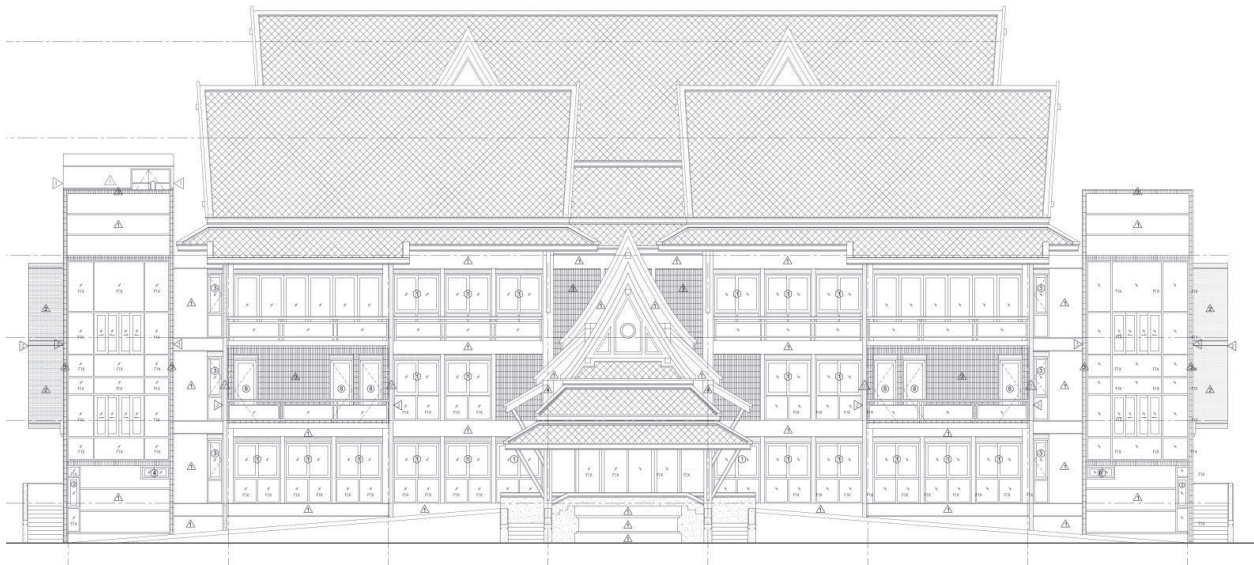
รูปที่ 11 แบบแสดงผังพื้นชั้น 1

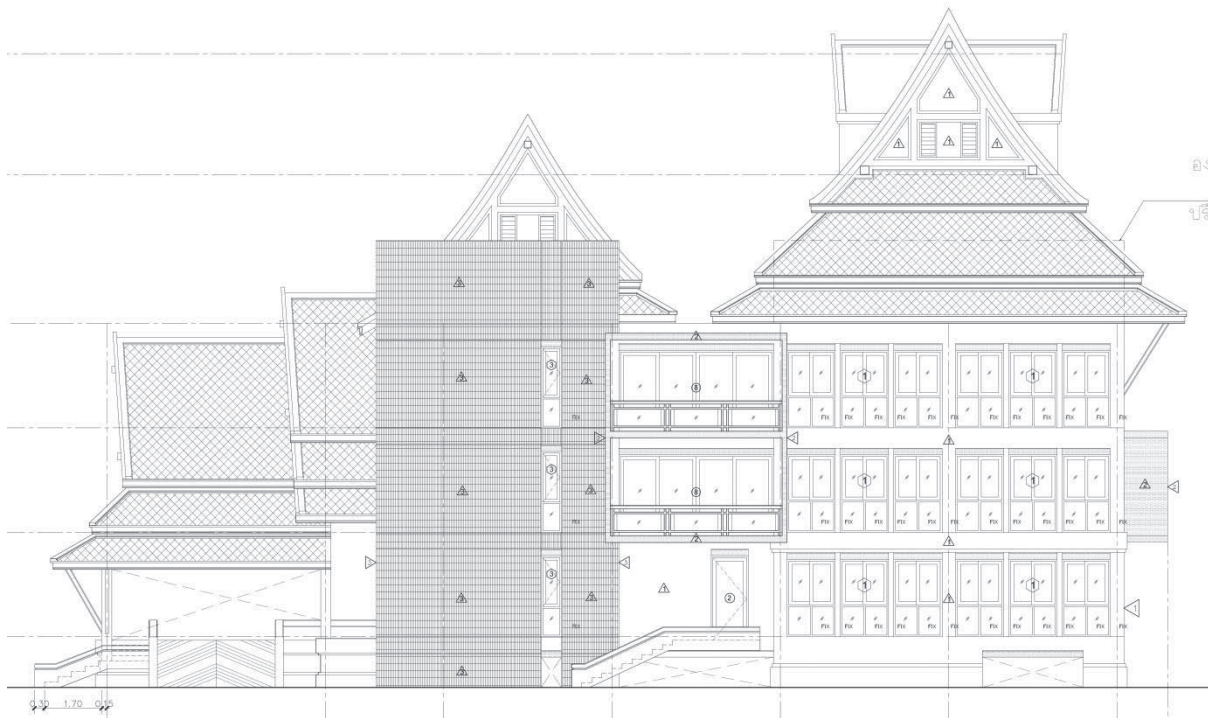
รูปที่ 12 แบบแสดงผังพื้นที่ 2

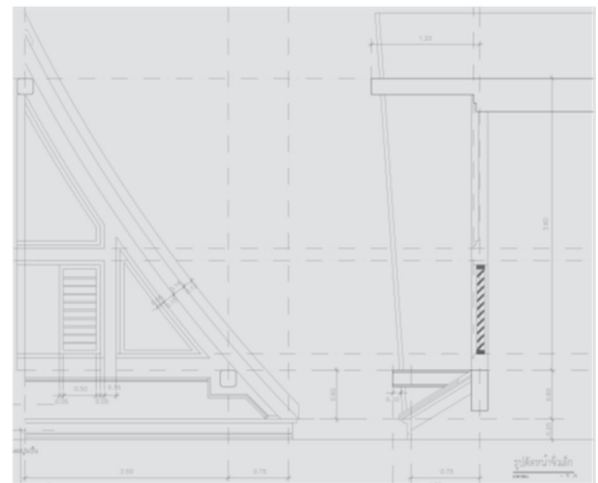
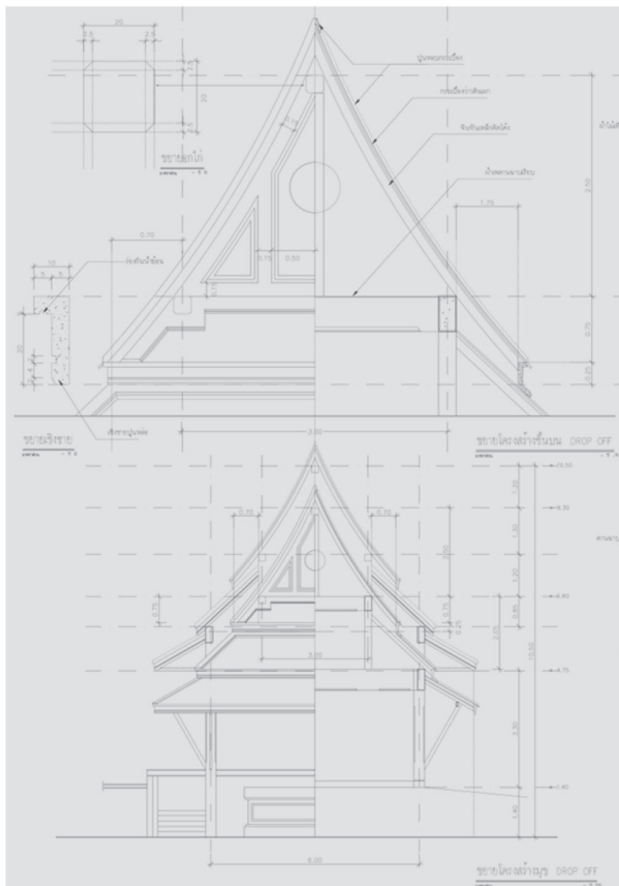
รูปที่ 13 แบบแสดงผังพื้นที่ 3

รูปที่ 14 แบบแสดงรูปด้านด้านหน้า

รูปที่ 15 แบบแสดงรูปด้านด้านข้าง

รูปที่ 16 แบบแสดงแบบขยายรายละเอียดต่างๆ

รูปที่ 17 แบบแสดงทัศนียภาพภายนอก

5. สรุปผลการวิจัย

เมื่อทำการออกแบบสถาปัตยกรรมอาคารใดก็ตามผู้ออกแบบจะต้องมีการนำเสนอแบบร่างรวมถึงแนวความคิดในการออกแบบอาคารที่ผู้ออกแบบพิจารณาแล้วว่าดีที่สุด รวมถึงจำเป็นต้องมีแบบทางเลือกสำหรับให้เจ้าของโครงการร่วมพิจารณาข้อดีข้อเสียร่วมกัน เมื่อแบบร่างผ่านการประชุมปรับแก้แบบด้วยเหตุผลจนถึงความพึงพอใจร่วมระดับหนึ่งจึงจัดทำแบบก่อสร้างอาคาร ถึงท้ายที่สุดการออกแบบอาคารที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือนี้จะไม่เป็นไปอย่างสมบูรณ์หรือวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยหรือผู้ออกแบบได้ตั้งไว้ คืออาคารราชการซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในชุมชนเกษตรกรรม เช่นนี้ควรจะเป็นอาคารเพียงสองชั้นและมีการนำลักษณะสถาปัตยกรรมไทยเรือนเครื่องก้อแบบเรือนหมู่ กองงานแต่ละกองแยกเป็นหลังอยู่บนชั้นสองมีนอกชานเป็นตัวเชื่อมโยงการใช้งาน มีห้องประชุมเอกเทศเป็นเรือนใหญ่อยู่ด้านในสุด พื้นที่ใต้ชานสามารถปรับเป็นพื้นที่ใช้สอยได้มากมาย ซึ่งจะทำให้คุณภาพของที่ว่างภายในและภายนอกรวมถึงลักษณะหรือรูปลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมไม่ขัดแย้งกับประชาชนในชุมชน การออกแบบอาคารในลักษณะนี้เมื่อผ่านการพิจารณาในที่ประชุมแล้วมีข้อเสียคือภาพรวมของกลุ่มอาคารจะไม่โดดเด่นและมีพื้นที่เชื่อมต่อการใช้งานที่ถูกแดดและฝนมากจนเป็นปัญหา หากแต่โครงการอาคารที่ทำการ อบต. หนองปรือนี้ตั้งอยู่ในบริบทที่พิเศษคืออยู่ในชุมชนเกษตรกรรมร่วมกับสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ จึงได้ข้อตกลงร่วมกันว่าต้องออกแบบให้อาคารมีความสูง วัสดุที่ใช้ประกอบและตกแต่งอาคารทันสมัย รวมถึงขับเน้นความเป็นเอกลักษณ์ไทยด้วยหลังคาตบบันไดงับ ตัปล่างสุดเป็นกันสาครอบและมีค้ำยัน ซึ่งถือเป็นข้อดีคือเป็นตัวอย่างการออกแบบการย่อยหรือแบ่งมวลหลังคาแบบไทยให้มีขนาดพอเหมาะกับอาคารที่มีขนาดสูงใหญ่รวมทั้งต้องคำนึงถึงสัดส่วนและการตกแต่งรูปลักษณ์อาคารด้านล่างให้สัมพันธ์กัน การใช้งานอาคารสะดวกเพราะสามารถรวมพื้นที่ใช้สอยทั้งหมดอยู่ในอาคารเดียวกัน หากแต่มีข้อที่ต้องพิจารณาให้ดีคือการวางตำแหน่งห้องของงานระบบต่างๆ ด้านบนอาคารได้แก่ ห้องลิฟท์ ห้องเครื่องสูบน้ำและถังสำรองน้ำ อาจจะต้องบังหลังคาในบางส่วนได้ และขนาดของตัวอาคารเองมีความขัดแย้งกับอาคารในพื้นที่ สรุปคือผู้วิจัยได้ลงมือออกแบบอาคารราชการในชุมชนตามแนวความคิดทั้งสองทางคือแบบอาคารเรือนหมู่และแบบอาคารสูง ซึ่งผู้วิจัยหรือผู้ที่มีความสนใจในโครงการเช่นนี้อาจจะมีการพัฒนาแนวความคิดในการออกแบบต่อเนื่องในอนาคตได้อีกมากมายหลายรูปแบบ หากโครงการอยู่ในบริบทที่ตั้งโครงการและบริบททางความคิดที่แตกต่างกัน โดยต้องคำนึงถึงการใช้งานอาคารที่ดีที่สุดและความพึงพอใจร่วมกันเป็นสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- ตริ่งใจ บุณสมภพ. การออกแบบอาคารที่มีประสิทธิภาพในการประหยัดพลังงาน. 2539. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ผุสดี ทิพพัส. หลักการเบื้องต้นในการจัดองค์ประกอบในงานสถาปัตยกรรม. 2530. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. เอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารท้องถิ่น. 2546. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. เอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารราชการไทย. 2547. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เลอสม สถาปิตานนท์. มิติสถาปัตยกรรม. 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฤทัย ใจจงรัก. เรือนไทยเดิม. 2539. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์.
- วิเชียร สุวรรณรัตน์. ภูมิอากาศวิทยาและการออกแบบสถาปัตยกรรม. 2537. กรุงเทพฯ : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สมภพ ภิรมย์. บ้านไทยภาคกลาง. 2545. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา.
- สุภาวดี รัตนมาศ. หลังคาในงานสถาปัตยกรรม. 2543. กรุงเทพฯ : แปลน พริ้นติ้ง.
- เอ็อม อนันตศาสน์. การออกแบบผังบริเวณ. 2539. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Francis Duffy. **Planning Office Space**. 1976. New York : Nichols Publishing Company.
- Lara Manzel. **Office Architecture + Design**. 2009. Deutsche : Braun Publishing.